

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
Кафедра гуманітарних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни «Юридична психологія»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
081 Право (право)

Суми 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
ХНУВС
Протокол від 29.08.2023 р. № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії
ХНУВС Протокол від 29.08.2023 р. № 2

Розробник:

Професор кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії Харківського
національного університету внутрішніх справ, кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник **Надія ДЕМИДЕНКО**

Рецензенти:

Професор кафедри психології та педагогіки Харківського національного
університету внутрішніх справ, доктор психологічних наук, доцент **Наталія
МІЛОРАДОВА**

Старший викладач кафедри психології, політології та соціокультурних
технологій Сумського державного університету, кандидат психологічних наук,
доцент **Наталія ТЕСЛИК**

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – <u>3,0</u> Загальна кількість годин – <u>90</u> Кількість тем – <u>10</u>	08 Право 081 Право <u>бакалавр</u>	Навчальний курс <u>2</u> Семестр <u>4</u> Види контролю: <u>Екзамен</u>
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – <u>20</u> ; (години)		Лекції – <u>4</u> ; (години)
Семінарські заняття – <u>24</u> ; (години)		Семінарські заняття – <u>4</u> ; (години)
Практичні заняття – _____; (години)		Практичні заняття – _____; (години)
Лабораторні заняття – _____; (години)		Лабораторні заняття – _____; (години)
Самостійна робота – <u>46</u> ; (години)		Самостійна робота – <u>82</u> ; (години)
Індивідуальні завдання:		Індивідуальні завдання:
Курсова робота – _____ (кількість; № семестру)		Курсова робота – _____ (кількість; № семестру)
Реферати (тощо) – _____ (кількість; № семестру)		Реферати – _____ (кількість; № семестру)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Юридична психологія» - формування позитивної внутрішньої мотивації до навчання та професійної самосвідомості, розвиток пізнавальних психічних процесів, загальної культури та професійно-правової свідомості правознавців, а також актуалізація інтелектуального та духовного потенціалу, необхідного для високого рівня конкурентоспроможності майбутніх фахівців.

Завданнями навчального курсу є: сформувати розуміння особливостей юридичної психології як науки; ознайомити зі специфічними психологічними проявами професійної діяльності юриста, його професійним та особистісним становленням; специфікою правомірної та протиправної поведінки, особливостями особистості законослухняної людини та правопорушника;

сформувати уявлення про судово-психологічну експертизу, психологічні особливості процесуальної і слідчої діяльності; ознайомити із психологічними особливостями вчинення злочину та психологією соціально-правової ресоціалізації правопорушника; особливостями превентивної психології.

Міждисциплінарні зв'язки: будучи прикладною галуззю психологічної науки, юридична психологія органічно пов'язана з іншими галузями психології (загальна психологія, психологія спілкування, соціальна психологія, психологія особистості та інші). Цей зв'язок зумовлений, по-перше, тим, що загальним об'єктом для них усіх є особистість людини як суб'єкта діяльності, по-друге, тим, що в різних умовах і видах діяльності особистість піддається різним видам впливів та деформації. У той же час юридична психологія взаємодіє із соціологією, юридичною деонтологією, цивільним правом, кримінальним правом, процесуальними юридичними дисциплінами, криміналістикою.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

Знати: психологічні основи діяльності особистості у сфері правовідносин та юридичної діяльності, психологічні механізми правомірної поведінки, злочинної поведінки та криміналізації особистості, специфіку процесу спілкування у сфері правовідносин, особливості взаємодії людини у групі та психологічні аспекти групової злочинності, психологічні основи слідчої та процесуальної діяльності, завдання та порядок проведення судово-психологічної експертизи, психологічні основи ресоціалізації злочинців, мати загальні уявлення про превентивну та пенітенціарну психологію.

Вміти: застосовувати психологічні знання у майбутній професійній діяльності, класифікувати методи психологічного впливу на особистість у процесі спілкування з суб'єктами правового процесу, застосовувати психологічні знання під час реалізації правовідносин, аналізувати психологічний зміст і структуру правопорушення, орієнтуватися на особистісний підхід, толерантне відношення до людини під час практичного застосування юридичних знань.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів правоохоронної діяльності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	
Загальні компетентності	ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

(ЗК)	ЗК2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
	ЗК6	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
	ЗК7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК8	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК9	Здатність працювати в команді.
	ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	ЗК12	Здатність усвідомлювати рівні можливості та тендерні проблеми.
	ЗК13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
	ЗК14	Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1: Предмет, мета, задачі юридичної психології та її місце в системі наук

Поняття та визначення науки юридичної психології, її об'єкт, предмет та категоріальний апарат. Галузі юридичної психології. Зв'язок юридичної психології з іншими науками. Сфери використання та компетенції юридичної психології. Характеристика предмета, об'єкта та завдань юридичної психології. Структура юридичної психології. Цілі та завдання дисципліни. Методологічні засади юридичної психології, принципи та методи дослідження. Інтеграція психології і права.

ТЕМА № 2: Поняття про психіку і свідомість в юридичній психології

Поняття «психіка». Людина, індивід, індивідуальність, особистість. Свідомість особистості, її розвиток у філогенезі. Правосвідомість особистості.

Інтеріоризація правових норм. Ціннісні орієнтації індивіда та ставлення до права. Деформації правосвідомості. Професійно-правова свідомість юриста. «Професійне вигорання» юриста.

ТЕМА № 3: Емоційно-вольова сфера особистості у системі правовідносин
Емоції як психологічна категорія. Функції емоцій. Основні правові емоції особистості. Співвідношення «емоцій» та «почуття». Правові почуття, настрої, уявлення, пристрасть, афект. Вольова сфера особи. Вольові якості. Емоційно-вольові особливості сприйняття правових норм. Стрес. Види стресу. Стресостійкість особистості. Агресія і насильство. Засоби самоконтролю особистості у стресогенних умовах. ПТСР.

ТЕМА № 4: Спілкування як засіб реалізації юридичної діяльності
Психічні явища як психологічна категорія. Характер, темперамент, здібності. Психограма і професіограма юриста. Мотиваційна сфера особистості. Мотиви і установки. Правові мотиви. Професіональна спрямованість особистості юриста. Адаптація як психологічний процес. Професійна адаптація юриста. Правова соціалізація особистості. Віктимність у юридичній психології.

ТЕМА № 5: Психологія особистості злочинця та психологічні особливості індивідуального злочину. Психологічний аналіз особистості злочинця. Психологія правопорушення. Характеристика та аналіз злочинної діяльності. Психологія кримінального насильства. Особливості психології неповнолітніх злочинців. Психологічна характеристика осіб, що скоїли насильницькі злочини (необережні злочини, злочини у сфері економіки). Девіантна поведінка як умова злочинної поведінки особистості. Особливості соціальної ситуації розвитку неповнолітніх злочинців.

ТЕМА № 6: Психологічні причини злочинної поведінки
Спілкування як специфічний вид діяльності. Перцептивні і інтерактивні аспекти спілкування. Трансактний аналіз по Е. Берну. Психологічні позиції у професійному спілкуванні юриста. Психологічні бар'єри у спілкуванні юриста. Юридичний конфлікт. Особливості розвитку. Основні стратегії вирішення конфліктів у сфері правовідносин. Організація переговорів і види медіації у діяльності юриста. Основний зміст профілактичної діяльності. Психологічні особливості профілактичної діяльності.

ТЕМА № 7: Гендерний аспект впровадження принципу рівності в реалізації юридичної діяльності

Гендерний аспект впровадження принципу рівності в реалізації юридичної діяльності. Поняття рівності та рівних можливостей у юридичній діяльності. Гендерна дискримінація у соціальній сфері (публічній, і приватній). Успішне регулювання гендерних відносин, утвердження цінності гендерної рівності, недопущення дискримінації за ознакою статі, забезпечення рівної участі жінок і

чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень, забезпечення рівних можливостей для жінок і чоловіків щодо поєднання професійних та сімейних прав.

ТЕМА № 8: Пенітенціарна психологія

Предмет та завдання пенітенціарної психології. Психологічна типологія засуджених. Психологічна характеристика особистості засуджених, особливості їх психологічної та соціальної адаптації. Чинники успішної адаптації та ресоціалізації засуджених. Психологічні особливості неповнолітніх засуджених. Гендерні особливості засуджених. Психологічні методи корекції та ресоціалізації особистості засуджених. Психологічні відмінності та структура мікросередовища засуджених. Кримінальна субкультура.

4. Структура навчальної дисципліни
4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(донна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 4							екзамен
Тема № 1: «Предмет, мета, задачі юридичної психології та її місце в системі наук»	10	2	2			6	
Тема № 2: «Поняття про психіку і свідомість в юридичній психології»	10	2	2			6	
Тема № 3: «Емоційно-вольова сфера особистості у системі правовідносин»	15	4	4			7	
Тема № 4: «Спілкування як засіб реалізації юридичної діяльності»	15	4	4			7	
Тема № 5: «Психологія особистості злочинця та психологічні особливості індивідуального злочину»	10	2	2			6	
Тема № 6: «Психологічні причини злочинної поведінки».	10	2	4			4	
Тема №7: «Гендерний аспект впровадження принципу рівності в реалізації юридичної діяльності»	10	2	4			4	
Тема №8: «Пенітенціарна психологія»	10	2	2			6	
Всього за семестр:	90	20	24			46	

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 4							
Тема № 1: «Предмет, мета, задачі юридичної психології та її місце в системі наук»	10						10
Тема № 2: «Поняття про психіку і свідомість в юридичній психології»	10						10
Тема № 3: «Емоційно-вольова сфера особистості у системі правовідносин»	15	2	2				11
Тема № 4: «Спілкування як засіб реалізації юридичної діяльності»	15	2	2				11
Тема № 5: «Психологія особистості злочинця та психологічні особливості індивідуального злочину»	10						10
Тема № 6: «Психологічні причини злочинної поведінки».	10						10
Тема №7: «Гендерний аспект впровадження принципу рівності в реалізації юридичної діяльності»	10						10
Тема №8: «Пенітенціарна психологія»	10						10
Всього за семестр:	90	4	4				82
							екзамен

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни	Література:
<p>Тема №1 «Предмет, мета, задачі юридичної психології та її місце в системі наук».</p> <p>1. Назвіть особливості становлення юридичної психології як самостійної науки.</p> <p>2. Опишіть основні функції психіки.</p> <p>3. Поясніть, що таке метод передачі (приховування) інформації?</p>	<p>Костицький М. В. Про психологічне пізнання в юридичній теорії і практиці. Юридична психологія і педагогіка. 2011 №1(9). С. 4-19;</p> <p>Костицький М. В. Про психологічне пізнання в юридичній теорії і практиці. Юридична психологія і педагогіка, 2011 №1(9) С. 4-19; Ніколаєнко, С. Аналіз взаємозв'язку адаптації з психічними станами людини. Світогляд - філософія - релігія, 2012. Вип. 3. С. 83-92</p>
<p>Тема №2 «Поняття про психіку і свідомість в юридичній психології».</p> <p>1. Матеріалістичний та ідеалістичний підходи до розуміння природи психіки.</p> <p>2. Самосвідомість та її виникнення.</p> <p>3. Правова свідомість особистості, шляхи її формування.</p> <p>4. Профілактика «професійного вигорання» юриста.</p>	<p>Юридико-психологічна характеристика нейтралізації слідчим негативного психологічного впливу з боку допитуваних: автореферат... канд. юрид. наук, спец.: 19.00.06 - юридична психологія. К. : Нац. академія внутрішніх справ, 2013. 20 с.;</p> <p>Дуда С. Окремі аспекти застосування психологічних знань під час проведення допиту в судовому розгляді кримінальної справи. Підприємництво, господарство і право. 2011. № 1. С. 121-125</p>
<p>Тема №3 «Емоційно-вольова сфера особистості у системі правовідносин»</p> <p>1. Розкрити сутність емоційних процесів особистості;</p> <p>2. Пояснити зв'язок емоцій та волі;</p> <p>3. Охарактеризувати основні види емоцій;</p> <p>4. Пояснити відмінності між емоціями і почуттями;</p> <p>5. Провести порівняльний аналіз понять: стрес, фрустрація, настрій.</p>	<p>Гарькавець С.О. Соціально-нормативна поведінка особистості та її мотивація .Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2009. № 1 (21). С. 57-61;</p> <p>Дьяков С.І. Суб'єктність особистості за характеристиками самостійності й активності. Практична психологія та соціальна робота, 2009. № 10. С.8-16.</p>
<p>Тема №4 «Спілкування як засіб реалізації юридичної діяльності».</p> <p>1. Психічні явища: сутність та класифікація.</p> <p>2. Різноманітність проявів психічних процесів в умовах взаємодії учасників юридичної діяльності.</p> <p>3. Психічні стани особистості та їх вплив на суб'єктів і об'єктів юридичної діяльності.</p> <p>4. Психічні властивості особистості</p>	<p>Казміренко Л.І. Кримінальний кодекс України: психологічний аналіз кримінально-правових понять. К.: КНТ, 2008. С. 97-99; Гарькавець С.О. Соціально-нормативна поведінка особистості та її мотивація .Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2009. № 1 (21). С. 57-61; Гусак А. П. Кримінально-правові ознаки особистості неповнолітніх, які вчинили насильницькі злочини. Держава і право. 2009. №2. С. 573-578.</p>

<p>Тема №5 «Психологія особистості злочинця та психологічні особливості індивідуального злочину».</p> <p>1. Професійне спостереження та його характеристика.</p> <p>2. Психологічні завдання при проведенні огляду місця події.</p>	<p>Юридіко-психологічна характеристика нейтралізації слідчим негативного психологічного впливу з боку допитуваних: автореферат... канд. юрид. наук, спец.: 19.00.06 - юридична психологія. К. : Нац. академія внутрішніх справ, 2013. 20 с.; Дуда С. Окремі аспекти застосування психологічних знань під час проведення допиту в</p>
<p>3. Взаємозв'язок особи злочинця і відображень місця злочину. Вивчіть та запишіть до конспекту психологічний вплив злочину на потерпілого чи очевидців і на особу, яка скоїла злочинне діяння.</p> <p>4. Якими факторами зумовлюється підсилення психічної напруженості злочинця після скоєння злочину?</p>	<p>судовому розгляді кримінальної справи. Підприємництво, господарство і право. 2011. № 1. С. 121-125; Балабанова Л.М. Методи психологічного впливу в процесі розслідування злочинів : навч. посіб. Х.: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2007. 72 с.; Мороз Л.І. Професійно-психологічний тренінг : підручн. К. : ПАЛИВОДА А.В., 2011. С. 218-230; Галустьян О. А. Юридіко-психологічна характеристика нейтралізації слідчим негативного психологічного впливу з боку допитуваних: автореферат... канд. юрид. наук, спец.: 19.00.06 - юридична психологія. К. : Нац. академія внутрішніх справ, 2013. 20 с.</p>
<p>Тема №6 «Психологічні причини злочинної поведінки».</p> <p>1. Фактори, які визначають розвиток спрямування особистості злочинця та його емоційно-вольові регуляційні особливості.</p> <p>2. Охарактеризуйте об'єктивні та суб'єктивні причини скоєння злочину.</p> <p>3. Як групові ефекти (література, ЗМІ та ін.) та особистість правопорушника зумовлюють протиправні дії людини.</p> <p>4. Чому у деяких злочинців після скоєння злочину може посилитися конфлікт із суспільством, протиставлення своєї особи соціальним вимогам</p>	<p>Професійно-психологічний тренінг : підручн. / Л.І. Мороз., С.І. Яковенко. К. : ПАЛИВОДА А.В., 2011. С. 218-230; Ващенко І. В. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. К. : Знання, 2013. С. 15-32. Цимбалюк, В. І. Роль судово-психіатричної експертизи в питанні оцінки психічного стану особи. Часопис Київського університету права. 2014. № 4. С. 245-248.</p>
<p>Тема №7 «Гендерний аспект впровадження принципу рівності в реалізації юридичної діяльності» О.</p> <p>1. Формування гендерної ідентичності.</p> <p>2. Гендерні особливості професійної діяльності поліцейського</p> <p>3. Гендерно зумовлене насильство.</p>	<p>1. Психологія : навч. посіб. за заг. ред. Л. М. Кудояра. Су'ми : Сум. держ. ун-т, 2011. С. 158-175.</p> <p>2. Кочура О. Правове регулювання участі педагога або психолога, за необхідністю - лікаря при проведенні слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітнього потерпілого. Журнал східноєвропейського права. 2015. С. 77-82; Бочелюк В. В. Підготовка майбутнього психолога до запобігання віктимній поведінці дівчат-діток: автореферат... канд. психол. наук, спец.: 19.00.07 - педагогічна та вікова психологія. Х. : Ірківський нац. пед. ун-т ім. Г.С.; Шевченко Л. О., Манчик Т.С. Гендерні особливості ціннісних орієнтацій правоохоронців. Право і безпека. 2011. № 1 (5). С. 197-201.</p>

	В-1 43.pdf ; Шевченко Л. О. Психологічні складові професійної самореалізації жінок-правоохоронців. актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки цих навчальних закладів МВС України : матеріали круглого столу» (м. Харків, 11 листопада 2011 р.). ВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х.: ТУВС, 2011. С. 368-371.
Тема №8 «Пенітенціарна психологія» 1. Поняття та різновиди кримінальної субкультури. 2. Соціальна реабілітація звільненого. 3. Каяття злочинця як психічний акт самооцінки й самоосуду індивідом своєї поведінки. Психічні стани особистості як явище психіки; 2. Проаналізувати залежність психічних станів особистості від зовнішніх та внутрішніх факторів (екстра- та інтроверсія).	Цимбалюк, В. І. Роль судово-психіатричної експертизи в питанні оцінки психічного стану особи. Часопис Київського університету права. 2014. № 4. С. 245-248; Костицький М. В. Про психологічне пізнання в юридичній теорії і практиці. Юридична психологія і педагогіка, 2011 №1(9) С. 4-19; Ніколаєнко, С. Аналіз взаємозв'язку адаптації з психічними станами людини. Світогляд - філософія - релігія, 2012. Вип. 3. С. 83-92; Цимбалюк, В. І. Роль судово-психіатричної експертизи в питанні оцінки психічного стану особи. Часопис Київського університету права, 2014. № 4. С. 245-248.

індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Стрес як психологічна категорія. Види стресу. Фізіологічні та психологічні прояви стресу.
2. Стресогенні фактори діяльності представників юридичної професійної діяльності.
3. Стресостійкість особистості: поняття та засоби її підвищення.
4. Специфічні прояви психічних станів особистості у сфері правовідносин.
5. Адаптаційні властивості індивіда.
6. Професійна адаптація юриста.
7. Рефлексія як прояв психіки.
8. Види стресу.
9. Фізіологічні та психологічні прояви стресу.
10. Стресогенні фактори діяльності юриста (за сферами юридичної діяльності).
11. Методи підвищення самоконтролю особистості.
12. Поняття правової норми у психіці людини.
13. Правова психологія та ідеологія.
14. Соціально-регулятивна сутність права.
15. Свідомість, відповідальність і правосвідомість.
16. Неповнолітні потерпілі.
17. Особливості спілкування представників різних юридичних професій з потерпілим.

18. Гендерний аспект віктимності особистості.
19. Злочинна поведінка та механізми її формування.
20. Поняття особистості злочинця та детермінанти її формування.
21. Чинники та психологічні умови забезпечення безпеки працівників правоохоронних органів.
22. Психологічні аспекти і загальні ознаки правової поведінки.
23. Динаміка особистісних трансформацій в місцях позбавлення волі.
24. Чинники формування певного типу особистості засуджених.
25. Специфічні емоційні стани, що притаманні засудженим.
26. Психологічна характеристика малих соціальних груп засуджених.
27. Основні методи психологічної корекції особистості засудженого.

5.1.2. Теми курсових робіт не передбачено програмою

5.1.3. Теми наукових робіт не передбачено програмою

6. Методи навчання

6.1.1. Методи навчання - це способи (шляхи) взаємозалежної діяльності викладача та студентів, спрямовані на вирішення завдань навчання. Всі методи юридичної підготовки доповнюють один одного, іноді ними користуються одночасно, тому що жоден з них не може бути визнаний універсальним.

- Словесні

Бесіда (семінарські заняття) - це діалог між викладачем та студентом, який дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати слухачів на активізацію отриманих знань. Саме з допомогою їх викладач активізує діяльність слухачів, ставлячи їм запитання для розмірковування, розв'язання проблемної ситуації.

Лекція служить для пояснення теми; її типовими ознаками, є тривалість запису плану та рекомендованої літератури, введення та характеристика нових понять, розкриття та деталізація матеріалу, завершальні висновки викладача, відповіді на запитання.

- Наочні методи

Презентація (ілюстрація) - допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та показі власної думки.

Демонстрація характеризується рухомістю засобу демонстрування, наприклад, демонстрація навчальних фільмів.

Практичні методи: вправи. Ці методи не несуть нової навчально-пізнавальної інформації, а служать для закріплення, формування практичних умінь при застосуванні раніше набутих знань.

- Навчальна робота під керівництвом викладача - самостійна робота. До неї належать написання рефератів, самостійні письмові роботи, контрольні роботи, написання тестів.

6.1.2. Методи контролю:

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

- **Поточний контроль** здійснюється через оцінювання усних відповідей щодо проблем для обговорення, передбачених планом семінарських занять, а також шляхом: проведення експрес-опитувань, тестування, вирішення ситуаційних задач, підготовки доповідей і рефератів, написання самостійних і модульних контрольних робіт.
- **Підсумковий контроль** проводиться у формі заліку після закінчення вивчення курсу.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль (екзамен)

1. Юридична психологія в системі наукових знань.
2. Предмет, завдання та система юридичної психології.
3. Методи юридичної психології.
4. Свідомість особистості як вища форма психіки. Структура свідомості особистості як фактор реалізації правовідносин.
5. Правова соціалізація особистості. Інтеріорізація правових норм.
6. Ціннісні орієнтації особистості у сфері правовідносин.
7. Професійно-правова свідомість в діяльності юриста.
8. Поняття адаптації. Професійна адаптація юриста.
9. Емоційна сфера особистості. Види емоцій та їхній вплив на реалізацію професійної діяльності юриста.
10. Самоконтроль та рефлексія у професійній діяльності юриста.
11. Емоційно-вольова сфера особистості та її прояви у сфері правовідносин.
12. Поняття «професійне вигорання» та «професійна деформація». ПТСР.
13. Методи підвищення стресостійкості особистості.
14. Міжособистісне спілкування як засіб реалізації юридичної діяльності.
15. Методи психологічного впливу на людину.
16. Психологія діалогу в роботі юриста: опитування і допит.
17. Конформність особистості у сфері правовідносин.
18. Темперамент і характер особистості як фактор реалізації професійної юридичної діяльності.
19. Принцип толерантності у діяльності юриста. Стереотипи та дискримінація.
20. Маніпулятивний вплив на особистість у сфері правовідносин та індивідуальні засоби протидії.
21. Вербальні і невербальні засоби спілкування у юридичній професійній діяльності.
22. Стратегічні засади вирішення юридичних конфліктів. Конфліктогенні типи особистості.
23. Психологічна готовність до виконання службових обов'язків під час

- юридичної діяльності.
24. Організаційно-правові засади проведення судово-психологічної експертизи.
 25. Загальна характеристика судово-психологічної експертизи.
 26. Психологічні особливості мікросередовища засуджених.
 27. Соціальна група: визначення, особливості та динаміка розвитку.
 28. Класифікація соціальних груп. Психологічні особливості взаємодії з натовпом.
 29. Поняття та психологічна сутність організованої злочинності.
 30. Психологічні чинники лідерства в злочинній групі.
 31. Віктимність особистості та психологічні особливості потерпілих.
 32. Віктимологічні аспекти злочину.
 33. Динаміка психічного стану особистості в умовах позбавлення свободи.
 34. Основні завдання пенітенціарної психології.
 35. Психологічні особливості особистості злочинця.
 36. Ресоціалізація засуджених: можливості та труднощі.
 37. Функціонально-психологічний аналіз діяльності працівників органів досудового розслідування.
 38. Здібності в структурі особистості. Професійні здібності юриста.
 39. Психологічні засади проведення переговорів та організації медіації.
 40. Основні психічні стани особистості і їхня психологічно-правова оцінка.
 41. Психологічний зміст індивідуальної профілактики правопорушень.
 42. Правова психологія та деформації правосвідомості особистості.
 43. Психологічні основи тактичних прийомів розслідування злочинів.
 44. Психологічні засади здійснення юридичної діяльності.
 45. Психологічні стратегічні та тактичні прийоми у діяльності слідчих.
 46. Професіограма юриста (відповідно до спеціалізації підготовки студента).
 47. Насильницькі методи впливу на людину та психологічна протидія у юридичній сфері.
 48. Психологічні наслідки скоєння злочину.
 49. Психологічні мотиви злочинної поведінки.
 50. Психологічні особливості професійного спілкування юриста.
 51. Чинники виникнення стану напруженості та її рівні в юридичній діяльності.
 52. Процес прийняття рішення щодо вчинення злочину і його реалізація.
 53. Мотиваційна сфера особистості. Професійна мотивація юриста.
 54. Психологічні основи комунікативної діяльності особистості у сфері правовідносин.
 55. Психологічні особливості судового процесу.
 56. Психологічна структура злочинного діяння.
 57. Девіантна поведінка та злочинна діяльність.
 58. Психологія реконструкції місця події та реконструкції злочину.
 59. Проблеми неповнолітніх в юридичній психології.
 60. Основи превентивної психології у професійній юридичній діяльності.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок курсантом (студентом, слухачем) з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Курсант (студент, слухач), який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

Загальна кількість
балів (перед
підсумковим

Результат
самостійної

Результат

$$\frac{((\text{навчальних занять} + \text{роботи за семестр}) / 2) * 10}{\text{семестр}}$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно- накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках курсантів (студентів, слухачів), залікових книжках. **Присутність курсантів (студентів, слухачів) на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо курсант (студент, слухач) не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності курсантів (студентів, слухачів), становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

<i>Підсумкові бали навчальної дисципліни</i>	<i>Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)</i>	<i>Кількість балів за підсумковим контролем</i>
--	---	---

Курсант (студент, слухач), який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен, залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену, заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз - викладачеві, а другий - комісії, що створюється навчально-науковими інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Курсантам (студентам, слухачам), які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Курсанти (студенти, слухачі), які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з

семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

Підсумкові бали $\frac{\text{Підсумкові бали} + \text{Підсумкові бали навчальної}}{2}$ *поточний + за попередній : 2 дисципліни семестр семестр*

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка	Пояснення
90 - 100	Відмінно (“зараховано”)	A	„Відмінно” - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80 - 89	Добре (“зараховано”)	B	„Дуже добре” - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
75 - 79		C	„Добре” - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.

65 -74	Задовільно ("зараховано")	D	„Задовільно” - теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60 - 64		E	„Достатньо” - теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
21-59	Незадовільно („не зараховано")	FX	„Умовно незадовільно” - теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1-20		F	„Безумовно незадовільно” - теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література

Основна

1. Бочелюк В. Й. Юридична психологія : навч. посібн. К. : Центр учбової літератури, 2010. 336 с.
URL:https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/50_1-uridichna_psihologiya-Bocheluk.pdf.
2. Коновалова В., Шепітько В.Ю. Юридична психологія : підручник. -2-е видання. Харків. : Право, 2010. 240 с.
URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Konovalova_Violetta/Yurydychna_psykholohiia.pdf?
3. Ніколаєнко С. О. Юридична психологія: навч. посібн. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. 145 с.
URL:https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/50590/6/Nikolaienko_Yurydychna_psykholohiia.pdf;jses

Додаткова

1. Гуменюк Л.Й. Психологія професійної діяльності працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. для курсантів та студ. вищ. навч. закл. системи МВС. Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 647 с.
URL:<http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/446>
2. Балабанова Л.М. Кондратова А.В. Формування правосвідомості в процесі професійного становлення особистості. *Право і безпека*, 2010. № 1 (33). С. 179-185.
URL:<http://repository.khpa.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/425>
3. Бишевец О. В. Тактико-психологічні засади пред'явлення для впізнання. *Форум права*, 2015. № 1. С. 24–31.
URL:http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21S
4. Демиденко Н., Мовчан С. Вплив психологічного аспекту на формування корупційних нахилів громадян. *Протидія корупції : правове регулювання і практичний досвід*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 3 грудня 2021р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. С. 78-81.
URL:<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11227>
5. Демиденко Н.М. Гендерний паритет на українських землях у XIV-XVII ст.: права жінки у шлюбі. *Вісник національного університету міністерства оборон України*. 2023. №4. С.66-71.
URL:<http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/280098/276317>
6. Демиденко Н.М. Психологічні аспекти впливу засобів масової інформації в умовах війни : із досвіду Великої Британії. *Підготовка правоохоронців у системі МВС України в умовах воєнного стану* : зб. Наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС,

2022. С. 181-183.

URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12565>

7. Медведєв В.С. Кримінальна психологія : Підручник. К.: Атіка, 2014. 368 с.

URL: <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%94%D0%B2+%D0%92.%D0%A1>

8. Ніколаєнко С., Ніколаєнко О. Аналіз взаємозв'язку адаптації з психічними станами людини. *Світогляд-Філософія-Релігія*, 2012. Вип. 3. С. 83-92.

URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/58513>

9. Ніколаєнко С.О. Особливості психологічної допомоги учасникам військових дій при посттравматичному стресовому розладі. *Світогляд-Філософія-Релігія*. Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2014. Вип. 7. С. 51-62.

URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=bHsOUI4AAAAJ&hl=uk>

10. Цимбалюк, В. І. Роль судово-психіатричної експертизи в питанні оцінки психічного стану особи. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 245-248.

URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi>

bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Chkup_2014_4_59

11. Черкашин А.І. Зарубіжний досвід виховання особистості працівника правоохоронних органів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі*, 2011. Випуск 14. С. 246-253.

URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pfto/2011_14/files/P1411_39.pdf.

12. Шевченко Л. О., Романчик Т.С. Гендерні особливості ціннісних орієнтацій правоохоронців. *Право і безпека*. 2011. № 1 (33). С. 197-201.

URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2010_1/PB-1/PB-1_43.pdf.

13. Яхно Т. П. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2012. 168 с.

URL: <https://resource.odmu.edu.ua/chair/download/111775/dEYMgVyF2oQMwrEwf0OHCw/Конфліктологія та теорія переговорів.pdf>

Нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про Національну поліцію» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379).

URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19/page>.

2. Наказ МВС України «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України».

URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1769-12>.

3. Наказ МВС України «Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» затверджене від 26.01.2016 № 50.

URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16/paran10#n10>.

Інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті:

- 1.Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.
URL:<http://www.kmu.gov.ua>
- 2.Офіційний веб-сайт судової влади в Україні.
URL:<http://www.court.gov.ua/vscourt>
- 3.Офіційний веб-сайт Верховного Суду України.
URL:<http://www.scourt.gov.ua>
- 4.Офіційний веб-сайт Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільний і кримінальних справ.
URL:<http://www.sc.gov.ua>
- 5.Офіційний веб-сайт СБУ.
URL:<http://www.sbu.gov.ua>
- 6.Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.
URL:<http://www.gp.gov.ua>
- 7.Офіційний сайт Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури.
URL:<http://www.vkka.gov.ua>
- 8.Офіційний веб-сайт сайту Національного центрального бюро Інтерполу в Україні.
URL:<http://www.icpo.centrmia.gov.ua>
- 9.Електронна бібліотека юридичної літератури «Правознавець»
URL:<http://www.pravoznavec.com.ua>